

ИЗВЕШТАЈ СА ОКРУГЛОГ СТОЛА
"ОТПАДНА УЉА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ - СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ"

Стручни скуп под називом **Отпадна уља у Републици Србији - стање и перспективе**, одржан је у форми округлог стола, **15. маја 2009. године**, на Машинском факултету у Београду. Скуп је реализован у оквиру **11. МЕЂУНАРОДНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ О ТРИБОЛОГИЈИ – SERBIATRIB '09**, у заједничкој организацији Српског триболошког друштва, Привредне коморе Србије и Асоцијације за нафту и гас Србије – YUNG. Округли сто је окупио све учеснике у ланцу снабдевања мазивима, индустријским уљима и сродним производима на тржишту Републике Србије, почевши од произвођача свежих уља, генератора отпадних уља, прометних организација, па до предузећа за сакупљање, складиштење и рециклажу отпадних уља. Поред привредних организација, у раду скупа учествовали су представници државних институција - Министарство животне средине и просторног планирања Републике Србије, Агенција за рециклажу, Секретаријат за заштиту животне средине Града Београда, Универзитет у Београду, Универзитет у Новом Саду, представници невладиних организација и представници медија. Преко 120 учесника, изванредна организација и актуелне теме обележиле су овај скуп који је приказао стварно стање на тржишту отпадних уља у Републици Србији и активности које се спроводе у процесу приближавања стандардима и директивама Европске Уније. Програмски Савет скупа, кога су представљали проф. др **Александар Рац** са Машинског факултета у Београду, мр **Зоран Тимотијевић** из Асоцијације за нафту и гас Србије и **Љубинко Савић** из Привредне коморе Србије, конципирао је рад округлог стола у два дела. У првом делу одржана су четири предавања по позиву, која су о отпадним уљима говорила са аспекта законодавства и законске регулативе, тј. из угла Министарства животне средине и просторног планирања, односно са аспекта државног сервиса, тј. из угла Агенције за рециклажу и са аспекта карактеризације и класификације отпадних уља, које врши Градски завод за јавно здравље Београд.

Други део скупа реализован је у виду панел дискусије где су учесници износили своја искуства и проблеме са којима се сусрећу у свакодневниј пракси, примедбе на постојећу законску регулативу и предлоге за доношење неопходних законских прописа.

Учеснике округлог стола су поздравили господин Александар Венцл, Председник Организационог одбора 11. међународне Конференције о трибологији и господин Александар Рац у име програмског савета округлог стола.

У уводном предавању, господин Зоран Тешић, дипл. инж., Начелник службе за отпад у Министарству животне средине и просторног планирања Републике Србије је изложио **Преглед законских решења која се односе на отпадна уља у Републици Србији, са освртом на решења у ЕУ и земљама у окружењу**. Детаљно су изложене директиве Европске Уније и принципи на којима се заснива Нацрт **Правилника о управљању отпадним уљима**, који је завршен и биће објављен на сајту Министарства (www.ekoplan.gov.rs), крајем маја 2009. године.

Правилник се доноси у складу са Законом о управљању отпадом, где стоји да Министар животне средине и просторног планирања ближе прописује услове, начин и поступак управљања отпадним уљима. Правилник се доноси са циљем да се обезбеде услови за успостављање система управљања отпадним уљима - сакупљање, транспорт, складиштење, третман и контролисано одлагање остатака после третмана. Према предлогу Правилника о управљању отпадним уљима, а полазећи од начела одговорности, по коме су произвођачи, увозници и дистрибутери одговорни за отпад који настаје услед њихових активности, предвиђено је плаћање посебне надоканде Фонду за заштиту животне средине. Висина и начин обрачуна накнаде за управљање отпадним уљима утврђују се посебним прописом. Сакупљачи отпадних уља имају право на накнаду трошкова за управљање отпадним уљима из средстава Фонда, док је накнада за третман отпадних уља дефинисана уговором о концесији коју ће добити фирме за третман отпадних уља. Поступци третмана отпадних уља ради поновног коришћења (регенерација и рерафинација) имају предност у односу на коришћење отпадног уља у енергетске сврхе или друге сличне поступке. Поред ових основних принципа, Правилник прописује низ других пратећих процедура и обавеза за све учеснике у ланцу снабдевања уљима и мазивима.

Друга и трећа тема обухватиле су **Преглед постојећег стања и перспективе управљања отпадним уљима на тржишту Републике Србије**. Госпођа Стана Бијеловић, саветник у Агенцији за рециклажу Републике Србије и госпођа Гордана Перовић, директор Агенције за рециклажу Републике Србије, презентовале су постојећу праксу и правце будућих активности свих учесника на тржишту отпадних уља у Републици Србији. Према усвојеном Закону о управљању отпадом, отпадна уља имају карактер опасног отпада и могу имати бар једну од опасних карактеристика: X11 токсичност (односно X5 Штетност, X7 Канцерогеност према *Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives*), X12 екотоксичност (X14 екотоксичност према *Directive 2008/98/EC*), X13 могу за сваки начин, након одлагања, нпр. оцењивања произвести неку од горе наведених особина (X15 *Directive 2008/98/EC*). Сходно томе, поступање са отпадним уљима је у овом периоду дефинисано Уредбом о управљању отпадним уљима (Службени гласник Републике Србије, бр. 60/08), која успоставља систем сакупљања отпадних уља ради неког од могућих одговарајућих поступака и метода поновног искоришћења или одлагања. У том смислу извршена је категоризација отпадних уља на четири категорије, у зависности од будућег начина поступања. Карактеризацију отпада врши овлашћена стручна организација за испитивање отпада. У зависности од карактеризације, класификације и категоризације отпадних коришћених уља, произилазе и обавезе свих правних субјеката на тржишту Републике Србије, у складу са постојећом Уредбом, односно у складу са

предлогом Правилника о управљању отпадним уљима. Сви прописи и подзаконска акта морају се донети у року од годину дана од дана усвајања Закона о отпаду.

На основу дугогодишњег рада, стечених искустава Агенције за рециклажу Републике Србије и нових законских прописа изнети су правци будућих активности државних институција на успостављању механизма регулације процеса коначног третмана отпадних уља и зауљених материја. Истовремено изнете су и обавезе свих учесника у ланцу третмана отпадних уља и зауљених материја, од произвођача до лица које врши коначно одлагање. Према приоритету активности, неопходно је на нивоу државе донети критеријуме које морају да испуне заинтересована лица за обављање делатности у области управљања отпадним уљима и на основу њих изабрати овлашћене оператере. Паралелно треба иницирати активности на имплементацији новог Правилника, а у циљу што бржег развоја Фонда за заштиту животне средине и послова везаних за управљање овим посебним током отпада. У другом кораку треба иницирати активности на имплементацији новог Правилника и формирати стручни тим који ће бити у могућности да пружа едукативне услуге и услуге “сервиса” у примени закона и подзаконских аката свим учесницима у систему управљања отпадом (произвођачима, власницима, сакупљачима и оператерима).

Имајући у виду да Агенција за Рециклажу Републике Србије престаје са радом 23. 06. 2009. године, и да све послове, архиву и другу стручну документацију Агенције за рециклажу, као и запослена лица у Агенцији, преузима Министарство животне средине и просторног планирања Републике Србије, овај део послова би требало што пре иницирати и успоставити кроз надлежне државне институције, како би се наставио континуиран рад и избегло неуређено стање које може довести до нежељених последица. Базе података о генераторима отпада и списак овлашћених институција, лабораторија, предузећа за сакупљање и третман отпадних уља још увек се могу наћи на завичном сајту Агенције www.reciklaza.sr.gov.sr.

Четврта тема уводних предавања односила се на **Карактеризацију отпадних коришћених уља**. Госпођа Владица Чудић из Градског завода за јавно здравље Београд, детаљно је говорила о карактеризацији, категоризацији и класификацији отпадних уља. Наведени термини, веома слични у говорним изражавању, представљају егзактно дефинисане приступе и процедуре за разврставање отпадних уља, а самим тим и процедуре за третман отпадног уља. У садржајној презентацији детаљно су приказани сви параметри и карактеристике отпадних уља које је неопходно сагледати, испитати и публиковати, у складу са директивама Европске Уније. Поред прегледа свих стандарда и директива Европске Уније, наведене су граничне вредности концентрација загађујућих материја при одређивању појединих опасних карактеристика уља, као и граничне вредности концентрација загађујућих материја у отпадним коришћеним уљима намењеним су – спаљивању (ко - инсинерацији), методе за њихово одређивање, пратећа документација, итд. Посебан осврт дат је процедурама које се односе на извоз отпадног уља и отпада након њиховог третмана, неопходну документацију и начин транспорта. Такође су детаљно дате процедуре и обавезе које се односе на третман отпадних уља.

У оквиру округлог панел дискусије инициране уводним предавањима, већи број учесника је истакао да досадашња законска регулатива није одражавала стварно стање на терену, што је узроковало низ проблема и недоумица. Кашњење у доношењу Правилника о управљању отпадним уљима само продужава нерегуларне услове и продубљује проблеме. Нацрт Правилника презентован је јавности у октобру прошле године и до данашњих дана још није усвојен. Усвојени Закон о управљању отпадом предвидео је рок од годину дана, у коме су сви правни субјекти и појединци дужни да ускладе своје пословање са одговарајућим прописима, а да при томе ти прописи, процедуре и критеријуми, још нису усвојени. Такође треба нагласити да Република Србија није донела национални План управљања опасним отпадом, што успорава цео процес успостављања система, обзиром да нема конкретних визија будућности управљања опасним отпадима, а тиме и управљањем отпадним коришћеним уљима.

Поред тога, напоменуто је да у досадашњим законским актима постоји значајна термилошка непрецизност, неусклађеност и недоследност. У подзаконска акта (парвилнике, одлуке, ...) мора се увести прецизна терминологија, почевши од дефиниције основних појмова у духу српског језика, поступака, компоненти, сировина, међуфазних операција, прдуката третмана, итд. Посебан проблем у имплементацији закона је недовољна стручна оспособљеност корисника уља и осталих учесника на тржишту уља, мазива и сродних производа. Министарство животне средине и просторног планирања треба да доношење законских аката и њихову имплементацију третира као јединствену целину, која укључује перманентну едукацију, како појединаца, тако и правних субјеката. Едукација представља неопходан услов за доследну примену закона и од стране државних органа и од стране појединаца и привредних организација. Министарство треба да за програм едукације обезбеди и неопходна финансијска средства.

Од стране генератора отпада истакнуто је да не постоје критеријуми на основу којих ће се вршити класификација отпада, обележавање, привремено складиштење, неопходна документација,... Иако постоји списак овлашћених лабораторија за карактеризацију отпадног уља, није прецизирано колики је минималан број метода које треба проверити да би резултат био валидан у смислу категоризације и класификације отпадног коришћеног уља. У досадашњој пракси и предлогу законских решења која су у фази усвајања, није дефинисан временски период у коме су генератори отпада дужни да информишу надлежну институцију (Агецију за рециклажу) о количинама отпада које поседују.

Од стране представника металопрерађивачке индустрије истакнуто је да се емулзиона средства за хлађење и подмазивање при обради метала (уљне емулзије) морају посебно третирати у односу на "чиста резна уља". Специфичан приступ се мора предвидети и за "отпадне" антифризе.

Од стране сакупљача отпадних уља истакнуто је да се не знају критеријуми по којима ће се давати дозволе (лиценце) за сакупљање отпадних уља и које ће установе бити задужене за њихово издавање, према којим процедурама и колико ће временски важити.

У завршном делу Округлог стола, генерални спонзор скупа, компанија **EZO GRUPA** из Београда, приказала је технолошке могућности својих постројења за третман отпадних уља, постигнуте резултате и референце, као и развојне планове. Значајан допринос у припреми и реализацији скупа дао је покровитељ - **INTERMOL** из Београда, члан међународне компаније **MOL GROUP**, без чије помоћи овај скуп не би био успешно реализован.

Организациони одбор је преузео обавезу да све предлоге и сугестије на изложени Нацрт Правилника о Управљању отпадним уљима, које учесници скупа доставе обједини и као јединствени материјал достави Министарству животне средине и просторног планирања Републике Србије, а све у циљу побољшања Нацрта Правилника. Нацрт **Правилника о Управљању отпадним уљима** биће достављена свим учесницима, чим га Министарство животне средине и просторног планирања буде ставило на јавни увид, тј објавило на сајту министарства. -

ПРОГРАМСКИ САВЕТ ОКРУГЛОГ СТОЛА

Александар Рац, Зоран Тимотијевић, Љубинко Савић